

žale. Orehov bo malo. — Sena (merve) ni posebno veliko; v nekterih krajih se ga je dosti nakosilo, pa se ni moglo dobro spraviti. Ni se tedaj čuditi, ako se od več strani slišijo tožbe, da bo živinske klaje primanjkovalo, katerim pritožbam se tako dolgo ne bo v okom prišlo, dokler gospodarji ne bojo več turšice, prosa, graha, repe itd. sadili. Otave menda ne bo dosti. — Cena mesa se povsod podražuje, ker se ga vsako leto več potrebuje in goveje živine veliko manj iz Rusovskega pride. — Volne se je letos veliko več nastriglo kot lani, in kupčija z volno se je letos zelo poživila. Na Ogerskem se naj žlahnejša volna od enkrat striženih ovac kupuje cent po 155 do 190 fl., manj žlahna po 110 do 140 fl., srednja po 90 do 110 fl., borna (ordinar) pa po 60 do 80 fl. cent. — Svile (žide) se je malo pridelalo, na Laškem komaj polovica navadnega pridelka.

Sploh tedaj zamoremo reči, da letošnje leto, kar zadeva žito in oljnate rastline, se sme dobro imenovati, in če še krompir ostane zdrav, se mora ponížati cena živeža sploh, vkljub črnim oblakom, ki še zakrivajo politično nebo nepomirjenega sveta.

(Woch. d. steim. LWG.)

Starozgodovinski pomenki.

Rimska cesta od Emone na Celejo.

Rimska cesta iz Emone proti Celji je v Peutingerjevi tabli tako zaznamovana: Aemona IX m. p., Savo fluvio XI, ad Publicanos VI, Adrante XXXVII, Celeja. Drugač je v jeruzalemskem potopisu: Aemona X m. p., Mutatio ad quartum decimum XIII, Mansio Hadrante. Fines Italiae et Norici XIII, Mutatio ad Medias XIII, Celeja. V Antoninovem potopisu pa je kratko: Aemona XXV m. p., Adrante XXIV, Celeja.

Kje so stali vsi ti kraji? Samo ena postaja, med Emono in Celejo v sredi, je znana, namreč Adrans ali Hadrans, to je, Trojan, blizu krajske in štajarske meje. Staro in novo ime si je še podobno; Drana, Darjana, Trojan je eno; korenika je dar, ter, tor, ktera je služila v poznamljenje bika, gor in rek, kakor gosp. Terstenjak razlaga. Pa tudi starih spominkov se je ondi več našlo; Schönleben ima že (Carn. App. str. 223.) dva zapisana: „Ulpia Firmina annor. trig.“ etc., in „I. O. M. (Jovi Optimo Maximo) Antonius Julianus“ etc.; Vodnik je našel (Mitth. d. hist. Vereins 1848 str. 88) še dva druga, na enem je celo ime te postaje: „Liberio Patri sac. Abascantus Antoni Rufi s.“, dalje: „D. I. M. (Deo Invicto Mithrae) Eutiches Juliorum C. P. P. serv. Ser. Stationis Bojod. Exvil. Benigni Vil. Stat. Atrant. Aram cum signo Lunae. P. R. S. C. Lasenii L.“; poslednji kamen je zdaj v ljubljanskem muzeji. Ti kamni so znamenje, da kraj ni mogel biti ravno malo vreden; za trojno božanstvo namreč pričujejo, da je bilo ondi časteno, vmes tudi slavni Mithra. Pa v Gorici je Vodnik vedil še za dva kamna v grof Atemsovi palači (Mitth. d. hist. Vereins 1848 str. 89.), na katerih je tudi ime Atrans pisano: „Norejae August. et Honori Stat. Atrant Bellicus et Eutiches OSc. Stat. ejusdem ex vot.“; po tem: „Atranti Aug. Sac. Fortunatus G. Antoni Rufi Proc. Aug. Ser. Vil. V. S. L. M.“ Po tem takem je bilo ondi tudi božanstvo Noreja časteno, z egiptovsko Izido enako; zraven pa je še novo božanstvo Atrans; kaj ko bi bil to egiptovski Osiris s turovo ali bikovo glavo, s katerim je indijski Šiva soroden? Čerke Ser. razlaga Vodnik za Scriptor, to je, pisar; po takem imamo tukaj še imena rimskih uradnikov na Adranski postaji. Vodnik je dalje ondi našel stare opeke, rimske verče zdrobljene; rimski denarji so bili že dostikrat najdeni. Verh tega so poleg Trojan še ostanjki dolzega zidú,

od kterege ima še soseska Podzid ime; morebiti, da so bile ondašne soteske, koder je šla velika cesta iz Panonije v Italijo, ravno tako zavarovane in zaterjene, kakor soteske čez Hrušico.

Vse manj je pa od družih postaj povedati. Savo fluvio je bil most ali brod čez Savo; pa število rimskih milj ga višje deva, kakor je zdaj pri Černučah na dunajski cesti. Ta postaja bi tedaj bila utegnila biti pri Medvodah, kjer je Sava med pečovje zelo stisnjena, in je bil pred kratkim časom še lesen most, ali pa celó pri Smljedniku, kjer je močno rabljen brod čez Savo. Od tega prehoda je šla cesta brez dvoma na severni strani Šmarne gore dalje; in tedaj bi bila postaja „ad decimum quartum“ iskati pri Mengšu. Ker je od Emone do ondod le 10 rimskih milj pisanih, in ne 14, je to znamenje, da je pozneje prehod čez Savo že nižje bil, morebiti pod Šmarno goro, ali pa nižje pri s. Jakobu, kjer je bil nekdanji poglavitni brod. (Schoenleben Apparat. str. 102). Linhart sicer stavi imenovano postajo na Terzin pri Bišati; pa Menguš je gotovo star kraj; ondi so našli pred nekterimi leti stare kamnate stebre, iz opek zidan rimsk grob z verčem za pepél in steklenico za solze; ime kraja (po nemški Mannsburg, kdaj Maingosburg) se kaže prav iz latinske besede Mansio popačeno; tudi je v bližnjici kraj Dernovo, enako kakor pri Kerškem.

Postajo ad Publicanos Schoenleben išče pri Blagovici (Apparat. str. 101.), Linhart „Gesch. von Krain“. Bd. I. str. 320) in za njim Muhar pa pri Podpeči; pa po številu rimskih milj je Blagovica preblizo Trojan, in Podpeč predaleč; pri Podpeči je tudi silno tesna dolina. Krašna bi utegnila nar bolj primerjena biti, samo da bi jo kaj drugega priporočevalo; morebiti da je v imenu spomin na božanstvo Kraka ohranjen. Postajo „ad Medias“ pa devajo sploh na Vransko, tako Linhart, tako Muhar; po daljavi vendar ta kraj ni ravno na sredi med Trojanami in Celjem, kakor bi morebiti kdo po imenu hotel soditi.

(Konec sledi.)

O slovstvinih zadevah.

Slovenski rodovnik žlahte in svakovščine.

(Konec.)

43. Moj predced, ali stari stari oče po materi.
44. Njegova žena, moja predbabica, ali stara stara mati po materi.
45. Mojega predceda prvi sin, moj ded, ali stari oče po materi.
46. Mojega predceda drugi sin, moj stari ujec.
47. „ „ hči, moja stara ujna.
48. Mojega deda žena, moja babica, ali stara mati po materi.
49. Mojega deda prva hči, moja mati, moje žene tašča, njenega brata in njene sestre svakernja.
50. Mojega deda sin, moj ujec, moje žene, njenega brata in njene sestre svaker.
51. Mojega deda druga hči, moja ujna, moje žene, njenega brata in njene sestre svakernja,
52. Mojega ujca žena, moja ujkinja.
53. „ „ sin, moj ujčnik.
54. „ „ hči, moja ujčina.
55. Moje ujne mož, moj ujnjak.
56. „ „ sin, moj ujnjinik.
57. „ „ hči, moja ujnina.
58. Mojega očeta in moje matere prvi sin, jez.
59. „ „ „ „ „ drugi sin, moj brat, moj pristni brat, moje žene, njenega brata in njene sestre devir ali svaker.
60. Mojega očeta in moje matere hči, moja pristna sestra, moje žene, njenega brata in njene sestre devirina ali svakerina.

se rabi z mehkiimi šibami in vejicami svojimi za metlice. Zraste naj bolje iz semena ali pa iz odrejecov.

Vse to troje zadnjič imenovano germje po zločastih kamnitnih krajih za graje in meje služi, kjer drugo drevje ne zraste; pa le nizke graje so iz njega.

B. V ilovici z berno pomešani (in Lehm mit Dammerde):

1. Vse ravno imenovano drevje in germovje; tudi

2. Mokovnica (Mehlbaum) in smerdelika (Vogelbeerbaum). Koščice ali babike se posejejo na jesen, in v dveh letih so mladike za presaditi.

3. Dobrika, dobrot ali dobrotovna (Schlingstrauch); njene veje in odrastliki so za terte prav koristni; po vsem Krajskem jih za slamnate strehe porablajo. Zaredil jo boš iz koščic posejanih ali z koreninskimi izrastliki.

Starozgodovinski pomenki.

Rimska cesta od Emone na Celejo.

(Konec.)

Toliko je h koncu opomniti, da od gorenske strani je prav za prav malo starin znanih. Razun štirih kamnov z napisi, ktere že Schoenleben (Apparat. str. 222) vé, od Radoljce, Krajna in Loke, ni pozneje nobeden na novo najden, dasiravno se drugej povsod še kaj odkriva. Na primeru, iz Iga je v ljubljanski muzej prišlo osem čisto novih, to je, pred neznanih spominkov, in vmes so zadosti važni: Aurelio Urseco I. V. C. I.; D. J. M. Aurelius Jovinus Veter. Leg. XIII. gem. Sacr. Aesculapio Lepticius techn.; J. O. M. Cantistius Treptus B. Cos. J. O. M. C. Novetius Restitutus Vet. Leg. I.; J. O. M. Deio Mitth. Aurelius Domitius Q. M. F.; Ad Salutem Aug. sacr. G. Caecina Faustinus; ime Mithratovo je tukaj na dveh kamnih. Tudi od dnarjev ali orodja, ali grobov rimskih se iz Gorenskega celó malo izvê; pri Zagorji, Moravčah, Vačah in nad Kamnikom in v Kokri se je še kaj našlo, kar je v muzeji hranjeno, in pri zgodovinskem društvu; nekaj tudi v Mengšu, kakor je bilo spredaj povedano. Od Krajna vém za en sam dnarček, od Loke sem nedavnej tudi od enega zvedil, in od Babne gore iz Bohinja so trije ali štirje dnarčki v nabirki zgodovinskega društva v Ljubljani. Morebiti je še ktera stvar komu znana, pa je nihče ne pové. Res, da iz takih stvari ne izvira vês blagor dežele, pa so vendar nekaj vredne za zgodovino domačije.

Ni dolgo, kar sem slišal, da je pri Smokuču nad Radoljco precej raztegnjeno poderto ozidje; ondašnji ljudje pravijo, da je od nekega samostana ali kloštra; od ktere ga? Tudi to bi ne bilo prazno izgotoviti; saj bil je na Gorenskem samostan začel po briksenškem škofu Hugonu leta 1130; kraj je imenovan Brukilah v Bohinski dolini; kje je to?

Pravijo: „bukve naj piše, bukve! kaj kratke sostavke daje v „Novice“?“ Veste, preljubi bravci! zgodovina se ne dá iz glave izkopati, ampak iz spominkov, pisem in pripovedb. Tega pa ravno iščemo, zato pišemo kratke odlomke, da bi koga zbudili, da bi saj to komu naznanil, kar vé, ker bi sicer lahko z njim zaspalo. Nekatere stvari so pa tudi nekaj same na sebi vredne; čemu nek zemljopis in zgodovina od bližnjih in daljnih krajev v šolah si v glavo zabijamo, samo domačo manj kakor vsaktero drugo. Zakaj pa manj? Zato gotovo, ker je do zdaj še več nimamo.

Marsikaj se je že tudi menilo, da je za Krajsko že izgotovljeno; na primero cesta čez Larix in Santicum, kateri kraj deva Linhart na Krajn, pa delavni naši sosede so te postaje na-se potegnili — na Koroško, ker so z mnogimi dokazi njih ondašnja lego spričali. Tedaj je treba iz novega iskati, kaj je utegnilo še pri nas biti; gotovo so bile poti čez Kokro, čez Ljubelj, čez Koren že tudi Rimljanom znane, ker v Kokri se je dobilo že

več rimskih dnarjev, unstran Ljubelja pri s. Lenartu star napis; pa skozi gorenske ravnine manjka spominkov.

To je nekoliko opomina in prošnje zastran zgodovinskih doneskov.

Hicinger.

Ogled po Gorenskem.

Poljanska dolina in pot skoz njo proti Idrii.

Na levi strani Gorenskega, 4 ure nad Ljubljano, stoji snažno in prijazno mestice Škofjaloka, naslonjeno na nizek griček, na katerega oddahljeji, ravno nad mestom, se dviguje mogočen grad, obsenčen v zapadu od zelenega Lednika. Grad škofjološki, od cesarja Henrika s priimkom Svetega podarjen frajzinskim škofom, je bil dolgo, skoz več stoletij, lastnina omenjenih gospodov; dan današnji pa je cesarsko posestvo in sedež okrajnega sodništva. Okolica tukajšna je lepa in prijetna, tudi zrak čist in zdrav, kar ene leta sem tudi v poletnem času že kakega ptujca v ta kraj v stanovanje privabi. Marsikaj bi se še dalo od tega kraja povedati, pa zdanji namen mojih verstic je le, ozreti se nekoliko v Poljansko dolino, toraj se podam naravnost va-njo.

Kakor mejnik stoji Škofjaloka med selško in poljansko dolino. Tikoma pod mestom se stekate tudi selška in poljanska Sora. Perva, navadno le Sora imenovana, priteče od Sorice doli skoz selško dolino, ki leži na desno, — poznajo jo bravci „Novic“ že nekoliko po lanskem tečaju —; druga pa, navadno Poljanšica imenovana, priteče od Žira doli skoz poljansko dolino, in leži na levo. — Lego Škofjeloke nar boljše zamoremo priličiti s kipom, ki stoji navadno na čelu bark.

Skoz predmestje „Karlovec“ pridši nastopimo poljansko dolino. Ne moremo ravno reči, da mati narava je podelila ti dolini romantično lepoto, ne pozdravljajo nas o nje nastopu mogočne goličave in sterme proti nebu kipeče gore, le nizki okroglasti griči so, ki stavijo mejnike našim očem. Pa podelila je stvarnica temu kraju družih prednost; blagoslov zemlje prvič po vunajnim, — ker vidijo se tu lepe in rodovitne polja in travniki, kateri poslednji morajo posebno dobro in tečno klajo dajati, ker vidil sem po Poljanskem tako lepo rejeno živino, kakor malokje na Krajskem; — drugič pa hranuje ona v svojem krilu še mnogo družega bogastva, ktero je deloma že odkrito — kakor nam svedočita okolica lučenska, kjer se koplje mnogo dobre železne rude, posebno pa okolica oselška, kjer se koplje bakrena ruda, se nahaja marmelj in obilnost nar lepših škerli ali plošč, — deloma pa čakajo zakladi še pridnih rok in kar je še več pri rudokopstvu neobhodno potrebno — bogatih žepov. Rudniki včasih sicer brez vsih opover odprejo zaklad svoj marljivemu lastniku, pa le redkokrat se to zgodi; navadno stane stroškov dovelj, preden tamni jamski duhovi prepustijo bogastvo svojim sinom poveršja. — Kmetijstvo v zvezi z živinorejo in platnarija so od nekdanj glavno opravilo in delo tukajšnih prebivavcov; naj bi še rudniki odperli svoj zaklad, k čimur iz serca kličemo: Bog daj srečo! —

Poljanska dolina je od začetka tje gor do Poljan precej stisnjena; ni se toraj čuditi, da so prebivavci njeni se naselili zlo tudi po gričih, kjer si s težavo pridelujejo vsakdanji kruhek. Cesta se vije za Poljanšico zdaj nekoliko napeto, zdaj zopet ravno okoli gričev, ki so tu in tam obraščeni z lesovjem razne baže; mnogo jih pak je posebno v poslednem času obrila sekira in spremenila jih iz goščave v polja in senožeti. Pogostoma se odpirajo popotniku tudi ozke stranske dolinice, v katerih navadno na kakošnem gričku bela cerkvica kraljuje. Med mnogo drugimi imenujem tu le cerkev sv. Volbenka z dvema zvonikoma, kamor se ob navadnih shodih mnogo romarjev snide in ktera stoji kake 2 uri nad Loko na nizkem gričku, okoli katerega se v podnožji cesta proti Poljanom vije.